

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ABD'nin İran'a Karşı Savaşının Yansımaları

Bu, Doların Hegemonyasının Yeniden Tesis Edilmesi Mi, Yoksa Amerika'nın Kabrinin Kazılması Mı?!

Amerikan Doları, dünya ekonomisinin para birimi olarak dayatılmasıyla birlikte Amerika'nın dünya üzerindeki hegemonyasını yaymak için kullandığı en etkili stratejik silahlarından biri olmuştur. Nitekim petrodolar politikası, Doları, üretim ve tüketim açısından ekonomik döngünün omurgası ve itici gücü olan petrole bağlayarak, onu küresel bir para birimi olarak pekiştirip konumlandırmada belirleyici bir faktör olmuştur. Dünya petrolünün fiyatlandırılması ve onun değerinin Dolar cinsinden belirlenmesi yoluyla gerçekleşen bu durum, 1974-1975 yıllarında Nixon ile Faysal Âli Suud arasında imzalanan anlaşmalar, petrodolar politikasının temel taşı oluşturmuştu. Anlaşmanın özü, Körfez devletçiklerini ve rejimlerini Amerikan askerinin koruması karşılığında Körfez petrolünün esas olarak Dolar üzerinden satılmasıydı. Bunun sonucunda, ABD tahvillerine yönelik küresel talep güvence altına alınmış ve Dolar, dünya çapında bir nakit para birimine ve devletlerin hazineleri ile merkez bankalarının rezerv para birimine dönüşmüştür. Körfez ülkeleri ve petrol üreticisi ülkelere gelince; bitmek bilmeyen silah anlaşmaları yoluyla petrodolar yeniden dolaşıma sokulmuş ve bunu ABD hazine tahvillerine yatırım adı altında ABD'nin bütçe açığını finanse etmek için kullanmışlardır; bu da ABD'nin Dolar kâğıdı aracılığıyla dünya ekonomisi üzerindeki hegemonyasını pekiştirmiştir.

Bugün ise İran savaşı, Hürmüz Boğazı'nın kapatılması, enerji krizi ve Trump'ın üçüncü dünya ülkelerinden sayılan ve orta düzeyde bir güce sahip olan bir devletin karşısında karşı karşıya kaldığı stratejik ve askeri çıkmazıyla birlikte, İran savaşının Amerika'nın uluslararası sistemi ve Amerikan hegemonyası üzerindeki yansımalarına dair yakıcı soruları ve bunlara eşlik eden okumaları gündeme getirmiştir.

ABD'nin İran'a karşı savaşındaki gelişmeler, Hürmüz Boğazı'nın kapatılması ve bunun sonucunda ortaya çıkan enerji, hammadde ve gübre düzeyindeki kriz, uluslararası sahayı ve dünya ekonomisini sarsan bir şok etkisi yaratmış ve bununla birlikte jeostratejik dengeler, ABD'nin uluslararası düzeni, uluslararası durum ve dünya ekonomisi üzerindeki yansımaları ile uluslararası sahenin öncüsü ve uluslararası düzenin sahibi olan ABD üzerindeki yansımaları hakkında yakıcı soruları gündeme gelmiştir.

Hürmüz Boğazı'nın kapanması ve enerji, hammaddeler ve gübrelerde yaşanan şokla birlikte ekonomik faktör baskın bir hale gelmiş ve bununla birlikte küresel ekonomi ile uluslararası arenada kısa vadeli felaket niteliğindeki yansımalar öne çıkmış ve ABD'nin İran'a karşı savaşının uzun vadeli stratejik ve jeostratejik yansımalarına yönelik ilgiler ise ikinci plana gerilemiştir.

Sonra ABD'nin İran'a karşı savaşının yansımalarına dair okumalar başlamış olup bu okumalardan bazıları tamamen ekonomik bir doğaya sahiptir ve özellikle parasal boyutu ele almaktadır. Örneğin Hürmüz Boğazı'nın kapatılmasının büyük ekonomiler (ABD, Avrupa ve Çin gibi küresel dev ekonomiler) üzerinde yarattığı enerji krizi ve ekonomik şokunun sonuçları ve analizi gibi; savaşın etrafında döndüğü jeostratejik arenanın karmaşıklıklarından ve Trump'ın İran'da Venezuela örneğini kopyalamadaki başarısızlığından, bilakis ABD'nin beklentilerinin aksine savaşın Trump yönetiminin hedeflerine ters yönde ilerlemesinin ve süresinin uzamasıyla birlikte stratejik çürüme aşamasına girmesi yüzünden içine düştüğü çıkmazdan bağımsız olarak mekanik ve mantıksal bir analiz de söz konusudur. Ancak yapılan okuma ve analiz, savaşın ilk ekonomik göstergeleri Dolar endeksindeki yükselişe ve Amerika'daki petrol ve gaz üreticileri için enerji fiyatlarındaki artışın sağladığı gelirlere dayanmaktadır. Buradan çıkarılan sonuç, savaş ve enerji krizinden yararlananın ABD ve yeniden güçlenen Doları olduğu, zarar görenlerin ise farklı düzeylerde Avrupa ve Çin olduğu yönündedir. Sonra petrodolar denkleminden çıkan mantıksal ve mekanik sonuç ise, enerji krizi ve bunun ekonomik şokunun, Doların gücünü ve hakimiyetini, dolayısıyla da Amerika'nın hakimiyetini yeniden tesis etmek için bir destek ve dayanak faktörü olduğu yönünde olmasıdır.

Ancak İran savaşının ikinci ayına girmesiyle ona eşlik eden jeostratejik ve stratejik karmaşıklıklar ve aksaklıklar, acil ve yeni gelişmeleri, uzun vadeli jeostratejik boyutlarının, hatta ABD ekonomisi, devleti ve toplumu üzerindeki kısa vadeli ekonomik sonuçların gerçek boyutlarının derinlemesine incelenmesi suretiyle okuma ve analizlerin revize edilmesine sevk etmiştir. Bütün bunların ötesinde, askerî ve stratejik başarısızlığın ve Trump ile yönetiminin İran'a karşı savaşı yönetme konusunda içine düştüğü açmazın geride bıraktığı stratejik ve jeostratejik çıkmaz da göz ardı edilmemelidir.

Trump'ın İran'a karşı kampanyasının askeri başarısızlığının arkasında bıraktığı stratejik ve jeostratejik açmaz, Amerika'nın sahip olduğunu düşündüğü ABD askeri gücünün sınırlılığının test edildiği bir dönüm noktası niteliğinde tarihi bir an oluşturmuştur. Ayrıca ABD'nin Körfez'deki üsleri artık vurulabilir hedefler haline gelmiş ve uydu görüntüleri ise İran saldırıları nedeniyle birçok üssün boşaltıldığını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca savaş, Amerika'nın şu anda acısını çektiği stratejik kıtlığı ve Trump ile yönetiminin stratejik körlüğünü de ortaya çıkarmıştır; zira Hürmüz Boğazı'nın kapatılması stratejik bilinmezlik hükmünde değildi, aksine beklenen ve öngörülen bir durumdu. Ancak Trump'ın bocalaması onu bu çıkmaza sokmuş ve bugün, boğazı yeniden açmak amacıyla bir ittifak oluşturmak için Çin ve Avrupa'ya yalvarmaktadır. Nitekim Körfez ülkelerini Güvenlik Konseyi'ne bir karar tasarısı sunmaya ikna edemeyince, taslağı Bahreyn devletçisi sunmuştur ki bu tasarı, Rusya, Çin ve Fransa'nın açık muhalefetinin ortasında Hürmüz Boğazı'ndaki deniz trafiğini korumak için güç kullanımına izin vermektedir. Nitekim New York Times gazetesi, bir diplomat ve BM yetkilisinin, Rusya, Çin ve Fransa'nın, Hürmüz Boğazı'nı yeniden açmak için Güvenlik Konseyi'ni İran'a karşı askeri harekete yetki vermeye teşvik etme yönündeki Arap ülkelerinin çabalarını fiilen boşa çıkardığını ve güç kullanımını onaylayan herhangi bir metne karşı olduklarını açıkladığını aktarmıştır; Ruslar ise taslağı kınamış ve metni taraflı bulmuştur. Aksine Trump'ın ortaya çıkardığı garip

stratejik yeniliklerden biri, Hürmüz Boğazı'nın savaşını başlatmadan önce zaten açık olmasına rağmen, onun açılmasının savaşının bir hedefi haline gelmiş olmasıdır!

Bugün ABD'nin savaşı, Hürmüz Boğazı'nın kapatılması ve stratejik-jeostratejik çıkmazı ile geçen yüzyılın 50'li yıllarındaki Süveyş Kanalı savaşıyla birlikte İngiltere'nin tarihsel çıkmazı arasında zehirli bir benzerlik vardır. Ayrıca Washington Post gazetesi siyasi yorumcusu Ishaan Tharoor'un bir raporunda şöyle geçmektedir; "ABD ve "İsrail'in" İran'a karşı yürüttüğü kampanya, geçen yüzyılın 50'li yıllarındaki Süveyş Krizi'nin gölgesini taşımaktadır." Yine İran'ın Hürmüz Boğazı'ndaki trafiği kesme kararının, yakın tarihin en büyük stratejik başarısızlıklarını hatırlattığını belirtmiştir. Bununla İngiltere'nin kendini boğmakla sonuçlanan Süveyş Kanalı Savaşı'ndaki başarısızlığını ve Trump'ın ise bugün bu tarihi stratejik başarısızlığı Amerikan versiyonuyla tekrarladığını ve üstelik bu başarısızlığı, kendi koşulları, örtüleri ve ülkesinin durumuna göre yeniden kopyaladığını kastetmektedir.

Nitekim İngiltere, Süveyş kanalını kendi sömürge alanına geri kazandırmak için Süveyş Kanalı savaşına girmişti; zira imparatorluğunun gerileme durumunda olduğu ve kötüleşen ekonomik durum ve yeni rakiplerle yaşanan şiddetli jeostratejik çatışmayla birlikte sömürgeci nüfuzunun aşındığı bilinmekteydi. İşte bu yüzden savaşa girmiş, kanalı geri almada başarısız olmuş ve geri kalan küresel jeostratejik nüfuzunu da kaybetmişti. Böylece uluslararası arenada hegemon ve etkili büyük devletler arasından dışlanmış ve dünya politikası tartışmaları Amerika ve Sovyetler Birliği ile sınırlı bir hale gelmişti. Nitekim İngiliz tarihçi Alex Von bunu şu sözleriyle yorumlamıştır: "Süveyş olayından sonra, İngiltere'nin üçüncü süper güç olarak statüsü büyük ölçüde gerilemiş olup... artık iki kutuplu dünya hakkında daha çok şey işitmeye başladık."

Ancak bugün Amerika için en karanlık benzerlik, İran savaşının, Amerika'nın durumunun ulaştığı ileri düzeydeki kötüleşmesinin gerçeğini ortaya çıkarmasıdır; zira bugün Amerika bir gerileme durumu yaşamıyor, aksine tam anlamıyla bir çöküş yaşıyor; bu çöküşün en şiddetli ve en sert boyutları ise iç cephesinde yaşanmaktadır; zira Amerikan kapitalizminin sert çekirdeği parçalanmış ve çıkarlar ile hedefler birbiriyle çelişen sınıflara bölünmüştür; bu da kapitalizmin vahşetinin ve istilasının ileri bir aşamasına yol açmış, partiler, devlet, kurumlar, organlar ve idareler düzeyinde dikey ve yatay bir siyasi parçalanma salgılamış, ardından toplumsal, kültürel ve medeniyetsel bir çöküş ve parçalanmaya ve imparatorluklar tarihinde eşi benzeri görülmemiş yıkıcı bir mali krize (Amerikan devleti ve toplumunun borç batağına saplanması) yol açmış olup bunların en tehlikelisi, laik kapitalist kültürel sistemin çürümesi ve bunun da uygarlık düzeyinde bir sapkınlıkla son bulmasıdır. Hatta sistem çürümenin son aşamasına ulaşmış ve işler baştakilerin ve liderliğin yozlaşmasıyla sonuçlanmıştır; Trump'ın başkanlığı bunun en açık ve utanç verici göstergesi olmuştur; Epstein adasındaki cehennem ise liderlerin yozlaşmasının yaygın ve genel bir durum olduğunun ve münferit bir vaka olmadığının kanıtı olup Trump ise liderliğin çürümesinin sadece daha ileri bir aşamasıdır. Liderliğin yozlaşmasının en ciddi yansımaları, ABD'nin İran savaşı

konusunda karşı karşıya kaldığı stratejik çıkmaz olmuştur; zira siyaset bilimci Stephen Walt, Foreign Policy dergisinde şunları yazmıştır: “Uluslararası nüfuz birçok faktöre bağlıdır; ancak bu faktörlerin en önemlilerinden biri, diğer ülkelerin, muhatap oldukları kişilerin zeki, bilgili ve ne yaptıklarının tamamen farkında olduklarına inanmasıdır; bu aşamada, Trump yönetiminde üst düzey pozisyonlarda bulunan herhangi biri bu nitelendirmeyi hak ediyor mu? Sanmıyorum.”

Sonra İran'a yönelik savaş, Amerika'nın aşınan hegemonyasını sürdürmek için hem rakiplerine hem de düşmanlarına boyun eğdirmek amacıyla caydırıcı bir silah ve korku unsuru olarak kullandığı çıplak sert gücüne ölümcül bir darbe vurmuştur; zira Amerika'nın İran'a karşı savaşının sonuçları, Amerika'yı rakipleri ve düşmanları karşısında stratejik olarak tamamen açıkta bırakmış ve herkes, artık ulaşılabilir ve hedef alınabilir bir hale geldikten sonra Amerika'yı pusuda gözetlemektedir.

Savaşın yan sonuçları olan ve çizilen stratejik hedefleri arasında yer almayan bazı taktiksel ekonomik kazanımlardan bahsetmek gerekirse; bu taktiksel kazanımların stratejik kayıpları telafi edemeyeceği bilinmelidir; ayrıca bu taktiksel ekonomik kazanımların dikkatli bir şekilde okunması, bunların ekonomik olarak son derece sınırlı ve stratejik olarak ise neredeyse hiçbir etkisi olmadığını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, savaşın, enerji krizinin ve ekonomik şokun yansımalarından biri de Dolar endeksinin yükselmesiyle birlikte rezervleri ve yerel üretimi sayesinde alternatif olarak ABD'nin enerji kaynaklarına yönelme eğilimi olmuştur; bu da petrodolar politikasını güçlendirmekte ve ABD'nin dünya ekonomisi ile uluslararası arenada hakimiyet kurduğu finansal sistemi desteklemektedir. Bu analiz mantıklı gelse de ancak mesele, bugün uluslararası sahadaki karmaşıklıklarla birlikte petrodolar denklemi aracılığıyla enerji ve Dolar arasında kurulan mekanik bağlantıdan çok daha karmaşık ve çok boyutludur. İç içe geçmiş unsurları çözümleyerek başlarsak, enerji krizinden ve onun şokundan faydalananların, başta ABD enerji sektörü olmak üzere savaşın coğrafi alanının dışındaki petrol ve gaz üreticileri olduğu kesindir; bu da Amerikan enerji şirketlerinin ve bununla birlikte silah şirketlerinin hisselerinin yükselmesine yol açmıştır. Ancak bu kazançlar enerji ve silah sektörleriyle sınırlı kalmış ve Amerikan ekonomisinin tamamına yayılmamıştır; bu ise Amerika'nın ekonomi tarihinde sıkça tekrarlanan bir tarz olup savaş zamanında enerji ve silah piyasalarının canlandığını göstermektedir. Bu, ekonomide bir iyileşme olduğu anlamına gelmemekte; aksine zehirli çelişkileri ve madalyonun diğer yüzünü ortaya çıkarmakta, bu da ABD ekonomisinin hayati sektörlerine, devlete, devlet borcuna ve enflasyona, ayrıca topluma ve yaşam maliyetlerine olumsuz yansımaktadır. Zira enerji fiyatlarındaki artış, nakliye ve sevkiyat maliyetlerine, üretim maliyetlerinin yükselmesine ve tüketim fiyatlarındaki artışa olumsuz yansımıştır; nitekim Ukrayna savaşı ve Rus enerji piyasasının felç olmasıyla birlikte meydana gelen şey işte budur; zira Exxon Mobil ve Chevron gibi büyük Amerikan enerji şirketleri, savaşın patlak vermesinden sonra 2022'nin üçüncü çeyreğinde 30 milyar dolardan fazla kâr elde etmiş, bu da yakıt, enerji, nakliye ve üretim maliyetleri ile tüketim fiyatlarındaki artışa

yansıdığıdır. Sonra İran'a karşı savaş ve Hürmüz Boğazı'nın kapatılmasıyla ortaya çıkan yeni gelişme, Amerika'nın Körfez'den ithal ettiği gübre, kimyasallar ve hammaddelerdeki kriz olmuştur; zira bu ülkeler bu ürünlerin başlıca üreticileridir. Nitekim tedarik zinciri krizinin, ABD ekonomisinin stratejik açıdan hayati önem taşıyan iki sektörü olan teknoloji ve tarımsal pazarlama sektörlerindeki üretime zararlı etkisi olmuştur; bu da etkinin ABD ekonomisi, devleti ve toplumu üzerinde tek yönlü olmadığı anlamına gelmektedir.

Ayrıca mesele, savaş zamanında savaş sanayisinin çarkını döndürmek ve özel silah şirketlerinin kârlarını artırmak değildir, bilakis mesele, enerji ve hammadde fiyatlarının artmasıyla birlikte bunların maliyetindedir. Bugün İran'a karşı savaşta, ABD'nin doğrudan taraf olduğu ve silahlarının yanı sıra teçhizat ve mühimmatını aşırı bir şekilde tükettiği bilinmektedir; zira borç okyanusunda boğulan Amerikan devleti, Amerikan savaş sanayisi üretiminin müşterisidir; bu da ABD'nin borç çıkmazının daha da kötüleştiği anlamına gelmektedir. Bu ise petrol, gaz ve silah gelirlerinin yalnızca ABD ekonomisi, ABD doları ve ABD'nin hegemonyası açısından okunmasının yetersiz olduğu anlamına gelmektedir.

Bilakis ABD'nin İran'a karşı savaşının yansımaları ile ABD'nin bugünkü stratejik ve askeri çıkmazı, Doların küresel para birimi olarak varlığını sürdürebilmesi açısından en zorlu sınavlardan biri olarak görülmektedir; zira ABD, müttefiklerine karşı bile Doları bir silah olarak kullanmaya devam ederken, Çin ve Rusya'ya karşı yürüttüğü soğuk savaşta da petrodolar silahını kullanmaktadır; bu da ayrılmış güçleri daha da güçlendirmektedir. Petrodolar sisteminin aşınmasını ele alan derin çalışmalardan biri, Alman Deutsche Bank stratejik analisti Mallika Sachdeva'nın çalışmasıdır; zira karar çevrelerinde geniş yankı bulan ve 24 Mart 2026'da yayınlanan bu çalışmada, petrodolar sisteminin gerileme sürecinde olduğuna ve bunun petrol piyasasının merkezine Asya'ya kaymasından kaynaklandığına işaret edilmektedir; ayrıca yaptırımlara tabi olan İran ve Rusya'nın petrol satışlarının bu sistemin kapsamı dışında gerçekleştiği ve küresel tüketimin %14'ünü oluşturduğu ve ayrıca Suudi rejiminin, Çin ile petrol işlemlerinin Doların dışında gerçekleştirilmesi ihtimalinin de test edildiği ifade edilmektedir. Ayrıca çalışma, küresel merkez bankalarının döviz rezervlerindeki Doların payının, Uluslararası Para Fonu'na göre 2015'te %65'ten 2025'te %56,9'a düştüğü de belirtilmektedir; yine eski Goldman Sachs ekonomisti ve eski Birleşik Krallık Hazine Bakanı Jim O'Neill'in de düşündüğü gibi, Körfez ülkelerinin Çin ve Hindistan ile Doların dolaşım alanı dışında petrol uzlaşmaları ve işlemleri yapmasına eğilimi bulunmaktadır. Bu eğilim, ABD'nin stratejik ve askeri çıkmazını ve Körfez'deki ABD üslerine yapılan saldırının ardından koruma karşılığında petrodolar denkleminde ağır bir darbe vurulmasını güçlendirmektedir; bu da Körfez hükümetlerinin ABD'nin askeri korumasının sınırlılığı konusundaki hayal kırıklığını daha da kötüleştirilmektedir.

Reuters, dünyanın petrodolara sıkı sıkıya bağlı bir yapıdan diğer ülkelerin para birimlerinden oluşan rezervlere doğru yöneleceğini beklemektedir; bu da petrodolar sisteminin aşınmasını ve bununla birlikte Doların küresel ekonomi üzerindeki hakimiyetinin sarsılmasını artıracaktır. Bir de buna, ülkelerin rezervlerinde ABD Hazine tahvillerinin keskin ve sürekli gerilemesi de eklenirse bu, rezervlerdeki artan ve hızlanan erozyon anlamına gelmektedir; zira bu oran

2010'da %50 iken 2026'da %32'ye gerilemiştir. ABD'nin İran'a karşı savaşı ve stratejik çıkmazı, petrodolar sistemindeki erozyonu ve tahvillere olan bağımlılığı daha da artıracak olup bunun Amerikan finans sistemi, küresel sistemi ve uluslararası sahadaki hegemonyası üzerindeki yansımaları da artacaktır.

Trump'ın İran'a karşı savaşı ve bunun yansımaları, Amerika'nın tarihi stratejik çıkmazı olduğu gibi İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Amerika'nın temellerini attığı küresel düzenin çöküşü ile Amerikan hegemonyasının aşınmasında dönüm noktası niteliğindeki tarihi bir andır; zira Epstein Adası mezunu Trump ile krizde olan ve kendisine sadık başarısızlarla çevrili yönetimi, liderlik krizinin ve liderin yozlaşmasının şok edici skandal bir şekilde somutlaşmış halidir; zira o, stratejik hiçbir şey inşa etmediği gibi yeni bir temel de atmamıştır. Trump tarafından savaş bakanı olarak atanan çıplaklar kulüplerine takıntılı sarhoş Fox News palyaçosunun askeri sonuçlarını siz test edebilirsiniz; yani bu Trump, Amerika'nın yapısını onaran değil, mezarını kazan kişi olacaktır.

Ancak çözüm, Amerika'nın çürümesinde ve onun kabrinin kazınmasında değildir; aksine dünyayı, Batı Avrupa ve Amerika'nın dünyaya sefalet ve intihar olarak dayattığı bu kör cehaletin karanlığından kurtaracak hadari ve siyasi bir alternatiftedir; bu alternatif kesinlikle Çin olamayacaktır; zira Çin, Batı'nın zalim cehaletinin Çin versiyonuyla devam etmesidir. Yemin olsun ki bu, daha şiddetli ve daha acıdır; bilakis kesin kurtuluş, tüm yaratıkların Rabbinin İslam'ında, İslam'ın eşsiz hadari projesinde ve onun benzersiz ve seçkin Raşidi Hilafetindedir. Haydi o zaman İslam'ın evlatları, tüm renkleri ve sınıflarıyla küfrü ortadan kaldırmaya teşvik etsinler ve İslam'ın kalesini ve yapısını kursunlar; bu kale, İslam'ın adaletini ve merhametini tüm insanlar arasında yayacak olan Nübüvvet Minhacı üzere Hilafettir.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا، فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِّنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا “**Ey insanlar! Şüphesiz size Rabbinizden kesin bir delil geldi ve size apaçık bir nur indirdik. Allah'a iman edip O'na sımsıkı sarılanlara gelince, Allah onları, kendinden bir rahmet ve lütfü içine daldıracak ve onları kendine ulaştırır dosdoğru bir yola iletacaktır.**” [Nisa 174-175]

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Münâci Muhammed